

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI**

**“MAKTAB KUTUBXONALARI”
fani bo'yicha
SILLABUS
bakalavr talabalari uchun**

Bilim sohasi:	300 000	- Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	320 000	- Jurnalistika va axborot
Ta'lim yo'nalishi:	60320400	-Kutubxona axborot faoliyati (axborot-kutubxona texnologiyalari)

Toshkent-2025

Modul/FAN SILLABUSI
AKT sohasida Kasb ta'limi fakulteti
Axborot kutubxona tizimlari kafedrası
60320400– Kutubxona axborot faoliyati
(axborot-kutubxona texnologiyalari)

Fan nomi:	Maktab kutubxonalari
Fan turi:	Tanlov
Fan kodi:	SLIB16MBK
Bosqich:	3
Semestr:	5
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	42
Amaliy mashg'ulotlar	30
Laboratoriya mashg'uloti	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	108
Sinov birligi miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon (yozma)
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM 1	<p>Talabalar o'rtasida maktab kutubxonasi ishini tashkil etish va boshqarish, o'quvchilarning axborot savodxonligini rivojlantirish va o'quv jarayonini qo'llab-quvvatlash sohasida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat.</p> <p>Ushbu kursda O'zbekiston Respublikasi maktabgacha va maktab ta'limi tizimidagi maktab kutubxonalari, normativ-huquqiy hujjatlar, maktab kutubxonalari ishini tashkil etish xususiyatlari, O'zbekiston va xorijdagi maktab kutubxonalari faoliyati tahlil qilinadi. Maktab kutubxonalarida ommaviy tadbirlar o'tkazish, zamonaviy ta'lim jarayonida maktab kutubxonasining roli, maktab kutubxona fondini tashkil etish va axborot resurslari bilan ishlash usullarini o'zlashtirish, maktab o'quvchilari o'rtasida kitobxonlik va axborot madaniyatini yuksaltirish ko'nikmalarini shakllantirish, maktab kutubxonachisi ishining huquqiy va axloqiy jihatlari maktab kutubxona mutaxassislariga qo'yiladigan talablarini o'rganish, maktab kutubxonasi ishida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni o'rganish, turli yoshdagi o'quvchilarning o'qishiga rahbarlik qilish,</p>
-------------	--

o'qituvchilar va maktab o'quvchilari o'rtasida so'rovnomalar o'tkazish masalalari bo'yicha nazariy va amaliy jihatdan bilim va ko'nikmalarni egallashlari mumkin.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Kutubxonashunoslik
2	Axborot va kutubxona ilmiga kirish

Ta'lim natijalari (TN)

Bilim jihatidan:

TN1	maktab kutubxonalarini turlarini, fondini, hujjatlarni yuritishni, me'yoriy hujjatlarni, kadrlarga qo'yiladigan zamonaviy talablar bo'yicha bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	maktab kutubxonalarida mediakompetentlik, mediaresurslar bilan ishlash va ta'limiy resurslar bilan ishlash bilimiga ega bo'ladi;
TN3	maktab kutubxonalarini veb-saytlari va elektron kutubxonasini yaratish bosqichlari bo'yicha bilimga ega bo'ladi;

Ko'nikmalar jihatidan:

TN5	maktab kutubxonalarida o'quvchi yoshlarga tadbirlar o'tkaza oladi;
TN6	maktab kutubxonalarida sifatli axborot kutubxona xizmatini ko'rsatishda multimediya resurslarini yarata oladi;
TN7	maktab kutubxonalarini veb-saytini yarata oladi;
TN8	maktab kutubxonalarini uchun innovatsion strategik reja tuza oladi;

Fan mazmuni

Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)

M1	Maktab kutubxonalar faniga kirish. Maktab kutubxonasi dasturining missiyasi Maktab kutubxonalarini uchun yangi qarashlar.
M2	Maktab kutubxonasining qonunchilik bazasi tahlili: maktab kutubxonalarini uchun IFLA/YUNESKO ko'rsatmalari, maktab kutubxonasi manifesti
M3	Maktab kutubxonalarining turlari va xorijiy tajriba
M4	Maktab kutubxonalarini fond resurslari tahlili.
M5	Maktab kutubxonasi fondlarini saqlashga qo'yiladigan talablar
M6	Maktab kutubxonasi ishini rejalashtirish
M7	Maktab kutubxonalarida ish yuritish hujjatlari tahlili: maktab kutubxonasini moliyalashtirish

M8	Maktab kutubxonalarini kadrlar bilan ta'minlash va ularga qo'yiladigan talablar.
M9	Maktab kutubxonalarida axborot kutubxona xizmatini ko'rsatish usullari
M10	Maktab kutubxonalarida targ'ibot tashviqot ishlarini olib borish
M11	Maktab kutubxonalarida o'quvchi yoshlarni axborot savodxonligi ko'nikmalarini rivojlantirish
M12	Maktab kutubxonalarida o'quvchi yoshlarni talabini o'rganish metodikasi
M13	Zamonaviy maktab kutubxonalarini dizayni.
M14	Xorijiy va mahalliy bolalar kutubxonasi dizaynining o'ziga xos xususiyatlari
M15	Maktab o'quvchilarining o'qish muammolarini hal qilishda maktablar, oilalar va jamoalarni jalb qilish
M16	Maktab kutubxonalarida bolalar o'qishiga rahbarlik qilish
M17	Talabalarni Internet manbalari orqali o'qishga undash Ijtimoiy tarmoqlarda onlayn hamjamiyatlarni yaratish
M18	Maktab mediatekasi: o'quvchi yoshlarni mediasavodxonligi va mediakompetentligini oshirish masalalari
M19	Maktab kutubxonalarini electron kutubxonasini yaratish masalalari
M20	Maktab kutubxonasi veb-saytlarini yuritish va ulardan foydalanish zarurati
M21	Maktab kutubxonalarini rivojlantirishda milliy strategiya: innovatsiya va kelajak
Mashg'ulotlar shakli: amaliyot (A)	
A1	Maktab kutubxonalarini uchun IFLA/YUNESKO ko'rsatmalari va maktab kutubxonasi manifesti tahlili
A2	Mahalliy va xorijiy maktab kutubxonalarini o'rganish va tahlil qilish
A3	Maktab kutubxonasi fondi resurslari o'rganish va saqlashga qo'yiladigan talablar tahlil qilish
A4	Maktab kutubxonasidagi ish yuritish hujjatlari bilan ishlash
A5	Maktab kutubxonachisiga bo'lgan umumkasbiy talablarni o'rganish va tahlil qilish
A6	Maktab kutubxonalarining an'anaviy va elektron xizmat turlari tahlili.
A7	Maktab kutubxonalarida ommaviy tadbirlarni tashkil qilish
A8	Maktab kutubxonalarida tashkiliy ishlar bo'yicha ssenariy tuzish
A9	Maktab kutubxonalarida o'quvchi yoshlarning o'qishiga rahbarlik qilish bo'yicha metodika yaratish
A10	Jaxonda maktab kutubxonalarida elektron kutubxona yaratish

	bosqichlari tahlili
A11	Uzluksiz ta'lim tizimida mediata'lim sohasida yetakchi bo'lgan mamlakatlar tajribasini o'rganish va tahlil qilish
A12	Maktab kutubxonalari ta'limda va multimediya resurslarini imkoniyatlarini o'rganish va tahlil qilish
A13	O'quvchi yoshlarga mo'ljallangan ta'limiy internet resurslar tahlili
A14	Mahalliy va xorijiy maktab kutubxonalari veb saytlari qiyosiy tahlili
A15	Innovatsion g'oyalar asosida maktab kutubxonalari rivojlantirish milliy strategik rejasini tuzish

Mustaqil ta'lim (MT)	
MI 1	Maktab kutubxonasi kadrlariga qo'yiladigan umumkasbiy talablar
MI 2	Maktab kutubxonalari texnik ta'minot masalalari
MI 3	Maktab veb-saytlari va ularning ahamiyati
MI 4	Mahalliy va xorijiy maktab kutubxonalari veb saytlari qiyosiy tahlili
MI 5	Maktab kutubxonalari ish yuritishning yangi usullari
MI 6	Prezident maktablari qoshidagi kutubxonalar
MI 7	Imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktab-internatlari qoshidagi kutubxonalar
MI 8	Xorijiy mamlakatlar maktab kutubxonalari va ularning turlari
MI 9	Maktab kutubxonalari o'quvchilarga xizmat ko'rsatishning bugungi holati va muammolari
MI 10	Maktab kutubxonalari multimediya mahsulotlarini yaratish masalalari
MI 11	Maktab kutubxonalari xizmatini ko'rsatishda multimediya resurslarining o'rni
MI 12	Uzluksiz ta'lim tizimida mediata'limni takomillashtirish va samaradorligini oshirish masalalari
MI 13	BIBLIO-MEDIA, "BiblioSHOK" "BiblioMir" taxlili
MI 14	Maktab kutubxonalari o'quvchi yoshlarni kitobga bo'lgan qiziqishlarini o'rganish
MI 15	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qishiga rahbarlik qilish
MI 16	Maktab kutubxonalari hamkorlik: oila, mahalla, yoshlar bilan ishlaydigan agentliklar va Respublika bolalar kutubxonasi

Asosiy adabiyotlar:

1.	Recommendations for Secondary School Libraries. School Library Association. Swindon. 2022. 15 p. URL: http://www.sla.org.uk
2.	Schultz-Jones, B. & Oberg, D. (2015). Global action on school library guidelines. The Hague, Netherlands: DeGruyter Saur.

3.	Справочник школьного библиотекаря [Текст] / О. Р. Старовойтова, С.М. Плескачевская, Т. Д. Жукова; Под ред. Ю.Н. Столярова. -Москва: Школьная библиотека, 2016. - 448 с
4.	Балашева Е.В. Тищенко М.Н. Ванеев А.Н. Библиотечный дизайн: учебное пособие обучающихся по специальности Библиотечно-информационная деятельность.-Москва: Гардарики,2004.-288с
5.	Сайкс, Джудит Анна. Школьные библиотеки, дружественные мозгу / Д. А. Сайкс; науч. ред. В. В. Зверевич; пер. В. В. Зверевич, Т. О. Зверевич. –Москва:РШБА,2014.–152с.–(Серия “В помощь педагогу-библиотекарю”, вып. ISBN 978-5-91540-107-4
6.	Kutubxona va yosh kitobxon: amaliy qo‘llanma. A.S. Adamenko [va boshq.].-Toshkent: O‘qituvchi, 1992.-171b.
Qo‘shimcha adabiyotlar	
1.	Axborot-kutubxona faoliyati to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi qonuni //Xalq so‘zi-2011.14 aprel
2.	O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil, 13-sentyabrdagi “Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ‘ib qilish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar” dasturi to‘g‘risida Qarori
3.	O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 7 iyundagi “O‘zbekiston Respublikasi aholisiga axborot-kutubxona xizmati ko‘rsatishni yanada takomillashtirish to‘g‘risida”gi PQ-4354-sonli Qarori
4.	O‘zbekiston Respublikasi aloqa, axborotlashtirish va telekommunikatsiya texnologiyalari davlat qo‘mitasining 2014 yil 10 martdagi “Axborot-kutubxona muassasalarida axborot-kutubxona resurslarini hisobga olish tartibi to‘g‘risidagi yo‘riqnomani tasdiqlash haqida”gi 2567-son Qarori
5.	O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2022 yil 30 sentabrdagi “Axborot-kutubxona muassasalarida axborot-kutubxona resurslarini hisobga olish, fondlarni saqlash va hisobdan chiqarish sohasidagi ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to‘g‘risida” gi 552-son Qarori
6.	O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022-2026 yillarda maktab ta‘limini rivojlantirish bo‘yicha milliy dasturni tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-134-son Farmoni
Elektron manbalar:	
1.	www. ZiyoNet.uz - axborot ta‘lim tarmog‘i
2.	http://kitob.uz -Respublika bolalar kutubxonasi
3.	http://natlib.uz -O‘zbekiston Milliy kutubxonasi

Talabalarining fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi

Talabalarning mavzularini o'zlashtirish darajasini tekshirish maqsadida, mavzular bo'yicha test nazorati yoki yozma oraliq nazorat o'tkaziladi. Talaba ushbu testlarni yoki yozma oraliq nazoratni talab darajasida bajarsa, yakuniy nazoratga ruxsat beriladi.

Ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarining barcha mavzularini to'la o'zlashtirgan talabalarga yakuniy nazoratda ishtirok etishga ruxsat etiladi. Talaba semestr oxirida yakuniy nazorat topshiradi.

Talabalar bilimini baholash semestr va yakuniy nazorat davomida o'qitish materiallarini o'zlashtirish ko'rsatkichi (oraliq nazorat, topshiriq va yozma ish natijasi)ga asoslangan.

Maktab kutubxonalari kursi davomida talabalar 100 ballik tizimda baholanadi. Shundan 50% ball davomat, joriy va oraliq natijasiga, 50% ball esa yakuniy nazorat natijasiga ajratiladi. Joriy va oraliq ballarning umumiy natijasi 30 balldan past bo'lgan talabalar yakuniy nazorat imtihoniga kiritilmaydi. Yakuniy nazoratda 30 va undan ko'p ball to'plagan talaba fanni o'zlashtirgan hisoblanadi.

Fan bo'yicha talabalar bilimini baholash va nazorat qilish mezonlari

a) 5 baho (90-100 ball) olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- Fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritma olsa;
- Fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- Fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- Fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- Berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- Konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- Mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- Fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- Fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;

b) 4 baho (71-89 ball) olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fandagi mavzularni va ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'liq javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho (60-70 ball) olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan bo'yicha umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho (0-59 ball) bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Joriy oralik va yakuniy nazorat ballari quyidagicha taqsimlanadi:

Topshiriq	Maksimal ball	
Topshiriq 1: Mahalliy va xorijiy maktab kutubxonalarini tahlil qilish	4	Joriy nazorat bo'yicha maksimal 20 ball
Topshiriq 2: Maktab kutubxonalarining an'anaviy va elektron xizmat turlari tahlili.	4	
Topshiriq 3: Maktab kutubxonalarida tadbir ssenariysini ishlab chiqish	4	
Topshiriq 4: Maktab kutubxonalarida o'quvchi yoshlarning o'qishiga rahbarlik qilish bo'yicha metodika yaratish	4	
Topshiriq 5: Mahalliy va xorijiy maktab kutubxonalarini veb saytlari qiyosiy tahlili	4	
Mustaqil talim bo'yicha maksimal ball	15	
Oralik nazorat bo'yicha maksimal ball	15	
Yakuniy nazorat bo'yicha maksimal ball	50	
Jami:	100	100 ball

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Muallif:	Raximova Shaxnoza Anvarovna PhD
E-mail:	shaxnoz10@mail.ru
Tashkilot:	Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti "Axborot kutubxona tizimlari" kafedrasini
Taqrizchilar:	Texnika fanlari doktori professori, Raxmatullaev M.A. O'zDSMI dotsenti M. X. Maxmudov

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashining 2025-yil 29
04 ~~16~~ sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Axborot kutubxona tizimlari" kafedrasining 2025-yil 24
04 ~~16~~ sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Kafedra mudiri

Tuzuvchi

A. Ergashev

Sh. Normatov

Sh. Raximova

